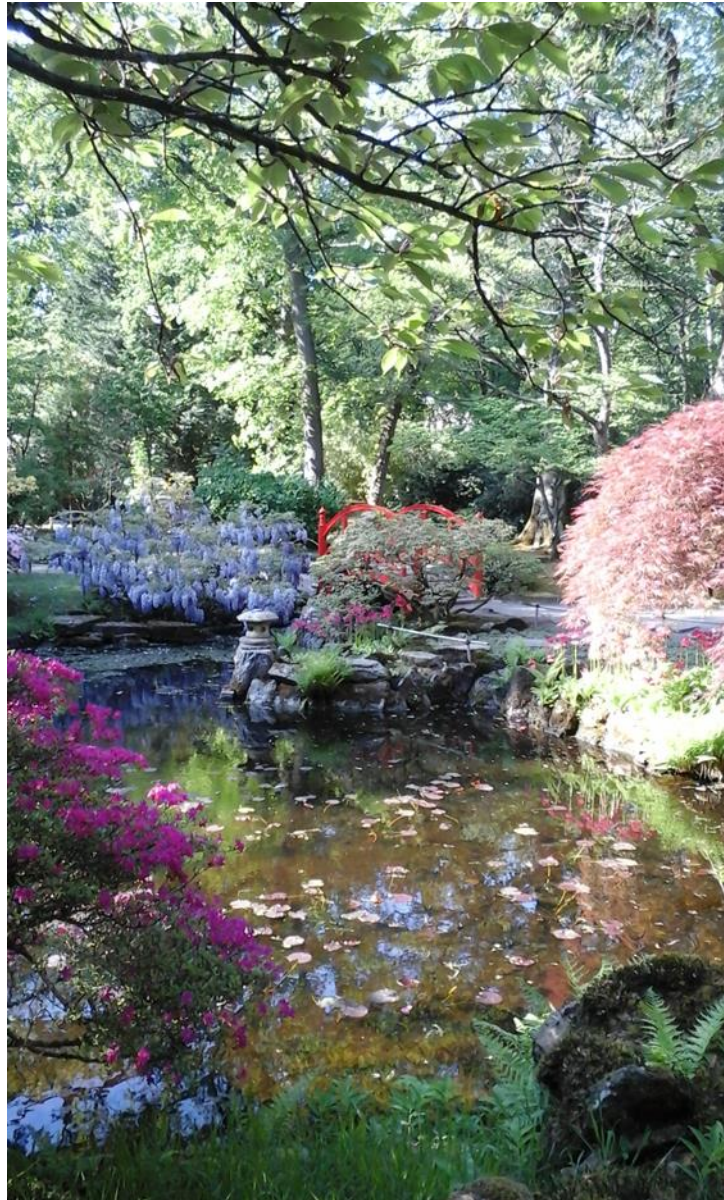

Vereniging Meditatie vanuit de Christelijke Traditie

digitale nieuwsbrief

juni 2018

Inhoud

Bij dit nummer	2
Redactie	
Peregrino ¿Quién te llama?	3
Jan Tünnissen	
Boekbesprekingen	5
Joost van Buuren	
Over de spiritualiteit van de kluizenaar	8
Eve Baker	
Terugblik of themadag 14 april over Meester Eckhart	10
Joost van Buuren	
Bezinningstekst bij de meditatie op 14 april	13
(Geselecteerd door Bart van Soest)	
Belangeloosheid (III)	13
Rob van Oosten	
Correctie	15
Origines en de Stadia van de Weg	16
Kim Nataraja	
Agenda	17
Colofon	19

Omslag: lente in de Japanse tuin van landgoed Clingendael in Den Haag

Bij dit nummer

Beste lezer(es)

Jan Tünnissen neemt ons, in het eerste artikel van dit nummer, mee op zijn pelgrimstocht in april en mei naar Santiago de Compostela. Treffend is hoe Jan de beide stadia van contemplatie beleeft die Kim Nataraja, ook in dit nummer, benoemt. Wat een ingrijpende ervaringen doe je op tijdens die tocht!

Dan volgen twee boekbesprekingen over: De dag dat ik Jezus ontmoette van Charlotte Rørth en Open Geest, Open Hart van Thomas Keating. De redactie hoopt voortaan in elk nummer een of meer saillante boeken onder de aandacht te brengen. Ook u, lezer(es) willen wij van harte uitnodigen van uw leeservaringen te vertellen. Beide boeken kunnen wij van harte aanbevelen.

Een nieuw gebied waarover we willen leren is dat van het kluizenaarschap. We weten van de woestijnvaders en moeders die in de eerste eeuwen na Christus hun geloof verdiepten in teruggetrokkenheid van de wereld, maar er zijn ook kluizenaars in déze tijd. Een van hen is de Amerikaanse Eve Baker van wie wij in dit nummer het artikel De Spiritualiteit van de Kluizenaar overnemen.

Voorts kunt u impressies nalezen van twee MvCT activiteiten: één op 14 april met schrijfster Marga Haas over Meister Eckhart en de derde en laatste voordracht door Rob van Oosten getiteld Belangeloosheid uitgesproken tijdens onze retraite in het najaar op Klein Sion.

Graag nemen we zoals altijd een lesbrieftje over van Kim Nataraja, dit keer over enkele vroege kerkvaders. Zij laat zien hoe ons actieve leven, waarin we proberen een juiste weg te vinden, verbonden is met *metanoia*, met een geestelijke weg van ommekeer.

En tenslotte geven we in de agenda informatie over een nieuwe retraite met Brother John Martin Sahajananda die ons begin augustus weer bezoekt. Het belooft weer een geweldig weekend te worden. U kunt zich nog aanmelden.

Peregrino ¿Quién te llama?

Jan Tünnissen

Het Spaanse woord Camino betekent weg. Zo is er een Camino Francés, een weg of pad dat loopt van Saint Jean Pied de Port naar Santiago de Compostela. Een afstand van ongeveer 775 km. Tijdens het lopen van deze weg in april van dit jaar stond ik stil bij een aantal teksten die op een muur stonden nabij het dorpje Uruñuela. Je leest de teksten en vervolgt je weg. Toch bleef de tekst "*Peregrino ¿Quién te llama?*" Pelgrim wie roept jou? onder het lopen, kijkend en genietend van de natuur, zich herhalen. Ja en dan word je pas echt gegrepen door de schoonheid van het landschap. Ik herinner mij nog een gedeelte van een tekst van de Spaanse mysticus Juan de la Cruz die in zijn Geestelijk Hooglied beschrijft;

“O bossen en struwelen,
Geplant hier door de hand van de Beminde,
O welig groene weide,
Bezaaid met bonte bloemen,
Zeg mij, is Hij door U voorbij gekomen?”

Wat een prachtige poëzie; mysterie. Wie roept jou, pelgrim? Tijdens het gaan daalt zo'n indringende vraag steeds dieper tot je door en vergezelt ze je als het ware een mantra. Schudt je wakker en onbewust vraag je je af waarom je ieder jaar op weg gaat. Zijn het de ontmoetingen met de bewoners in de vele kleine dorpjes? Zijn het de *hospilateros* die je met liefde en inzet altijd jou weer verwelkomen? Zijn het de vele pelgrims die je onderweg ontmoet? "*Peregrino ¿Quién te llama?*"

Acht dagen later lopen we van Boadilla del Camino langs het Canal de Castilla naar Fromista. Het weer is goed en na anderhalf uur komen we in Fromista. Dan verder richting Carrión de los Condes. Het is een recht stuk langs de P-980 maar we besluiten niet langs de weg te lopen en nemen de oude route. We rusten even uit om wat te eten en in de verte komt iemand aanlopen. Het blijkt een Nederlander uit Utrecht te zijn. We kijken elkaar aan en hij zegt: "Ik kan maar niet van jullie afkomen" Na een kort gesprek vraagt hij of hij een kort interview mag afnemen. Al spoedig wordt het ons duidelijk wat hij in wezen bedoelt. Hij wil ons zijn respect tonen en hoe bevoorrecht we zijn om op onze leeftijd ieder met een volle rugzak de Camino te lopen. Halen jullie het wel?

Remco hadden we een paar dagen geleden al in Astorga, tijdens het eten, ontmoet. Hij vertelde over zijn motivatie om de Camino naar Santiago de Compostela te lopen. Daar in een restaurant te Astorga raakte hij in een rustige en open sfeer ons door zijn doelstelling. Hij deelde met ons zijn erfelijke progressieve spierziekte die al enkele generaties in zijn familie aanwezig is. Zijn moeder stierf aan een plotselinge hartstilstand toen ze 54 was. Ook zijn opa werd op zeer jonge leeftijd getroffen door acuut hartfalen. Achteraf blijkt dat deze hartproblemen voortkwamen uit een spierziekte. Een aantal van de broers en zussen van zijn moeder kregen eveneens te maken met de problematiek van deze nare en slopende ziekte. Ook Remco en zijn broer hebben het erfelijke gen. MD (Myotone Dystrofie) openbaarde zich toen hij een jonge twintiger was. Als klassieke zanger bij het Omroepkoor in Hilversum moest hij vanwege het plotseling haperen van zijn stem zijn baan, zijn hobby, opzeggen. Naarmate de tijd vorderde werden de klachten serieuzer: hij is minder krachtig dan een gemiddelde man van zijn leeftijd (48 jaar). Hij moet goed op zijn energieverdeling letten. Kauwen en slikken kosten hem vaak veel moeite en praten aan de telefoon is soms erg lastig omdat zijn tong dan "op slot" schiet. Na het eten gaan we naar de *albergue* om te slapen. De volgende ochtend verlaten we Astorga en gaan op weg naar Rabanal del Camino.

Even buiten Astorga komen we bij de "Ermita de Ecce Homo" in Valdeviejos. We gaan voor een moment van bezinning naar binnen. Even later brengt een vrijwilliger bij het kapelletje mijn hoed die ik buiten op mijn rugzak heb laten liggen. Met een blikkerige stem wenst hij ons "*Buen Camino*". Keelkanker; we staan als aan de grond genageld. Ecce Homo Ecce Deus staat er op de muur geschreven. We zijn stil en in een grote stilte verlaten we de Ermita. Ja, Camino, je roept ons op om bewust te zijn wat het Leven in werkelijkheid inhoudt. Je roept ons op in Liefde gezamenlijk naar Santiago de Compostela op Weg te gaan. Dat betekent voor ons: " deel worden aan het Leven. In concreto je inzetten om MD (Myotone Dystrofie) uit de wereld te helpen. In de rua de Carretas, voordat Remco Roovers zijn Compostela in het pelgrimsbureau gaat halen, begroeten we met 18 medepelgrims uit alle windstreken hem met respect en enthousiasme; één liefdevolle familie. Alsof de Camino zegt : "dat jullie allen één moge zijn zoals ik onderweg ook met jullie één was.

Wij beseffen dat de Camino ons de Weg wijst naar het ont - moeten. Dat de Camino een wegwijzer is; een Weg die Waarheid en het Leven toont. Het zijn deze ontmoetingen die ons een diepere dimensie van het Leven schenken, toch? Ik heb tijdens het lopen van de Camino veel aan onze verenigingen gedacht en voor gebeden. Is niet een ieder van ons een pelgrim en behoren wij in wezen niet één grote familie te zijn in Hem, wiens Geest ons de Weg wijst? Dat het zo moge worden, zoals verwoord in het afsluitend gebed na onze gezamenlijk meditatie.

Maranatha.

Boekbesprekingen

De dag dat ik Jezus ontmoette; Bekenentissen van een moderne ongelovige.

Charlotte Rørth, Wereldbibliotheek 2017 (originele uitgave in het Deens: 2015)

Gelovende christenen spreken er over: Jezus ontmoet hebben. Zo'n ontmoeting kan allerlei vormen aannemen. Voor mij zou het bijvoorbeeld kunnen betekenen dat plotseling in *lectio divina* van een Bijbelgedeelte een uitspraak van Hem een heel persoonlijke betekenis krijgt. Een woord dat je hart raakt en beklijft. Maar aan de Deense journaliste Charlotte Rørth verschijnt Jezus op een heel directe, lichamelijke, manier. Dat gebeurt in de Sacra Capilla del Salvador in Úbeda, Andalusië, in 2008. Die ontmoeting raakt haar, zegt zij, dieper dan de verliefdheid op een man. Eerder is het verliefdheid op het leven. Maar het is in zijn effecten niet allemaal zo mooi. Ze voelt dat de man die zij ontmoet heeft, Jezus, haar onvoorwaardelijk liefheeft. Het roept een verlangen en emoties op die zij niet meer kan weg redeneren, al probeert ze het nog zo hard. Ze is geheel van stuk, denkt soms: ben ik gek geworden? Ze gaat op zoek bij academische wetenschappers : is het medisch, psychologisch of psychiatrisch te verklaren? Al gauw komt zij in aanraking met klassieke en hedendaagse auteurs op het gebied van de mystiek, een gebied waar zij aanvankelijk niets van wist. Ze komt het werk van de Heilige Johannes van het Kruis tegen. Johannes is bij uitstek de mysticus van liefde en van pijn en ook een groot geestelijk begeleider van kloosterlingen in zijn tijd (Spanje, einde 16^e eeuw). Bijzonder is dat Úbeda, waar haar ontmoeting met Jezus plaats had, ook de plaats is waar Johannes in 1591 is gestorven. Zij begrijpt dat

wat haar is overkomen heel bijzonder, maar niet uniek is. Zij begint veel gebeurtenissen , bijv. wat Paulus overkwam op de weg naar Damascus, en veel Bijbelse (het Hooglied) en geloofstaal met andere ogen te zien. Zij krijgt steeds meer inzicht. Daarin neemt zij de lezer, gelovig of niet, op een boeiende manier mee. Tenslotte stemt zij in met uitspraken (van Cynthia Bourgeault) als 'het Koninkrijk van de God is in jou'. Je moet de wereld met Zijn ogen zien en daarom moet Hij natuurlijk binnen in ons zijn'. Dat zijn ook inzichten die wij als mediteerders mee hebben gekregen, bijvoorbeeld van John Martin Sahajananda. Het Benedictijns tijdschrift (2018/2) heeft een recensie van hetzelfde boek van Frans Berkelmans OSB. . Een mooi boek, waar je niet makkelijk van loskomt!

Joost van Buuren

Open Geest Open Hart Basiswerk meditatief gebed

Thomas Keating, Halewijn/Adveniat, 2017, 204 pp.

Ik mediteer al een jaar of zeven. En heb intussen best aardig wat boeken en boekjes gelezen over spiritualiteit en meditatie. Onlangs kocht ik de Nederlandse en geactualiseerde uitgave van *Open Mind Open Heart* van de trappist Thomas Keating (1923-), voor het eerst gepubliceerd in 1986 en vertaald als *Open geest Open Hart*. Ik leg graag uit wat ik zo bijzonder vind aan dit boek.

Thomas Keating beschrijft in dit boek heel helder en systematisch de methode van *Centering Prayer*. Het is een vorm van stil innerlijk gebed dat in vrijwel alles overeenkomt met wat wij van John Main en Brother John Martin hebben geleerd. Ik zou zeggen: tot en met de aanbeveling twee maal per dag 20 – 30 minuten te mediteren. Het doel van *Centering Prayer* is contemplatie die hij definieert als: *de ontwikkeling van iemands relatie met Christus tot het punt verenigd te zijn boven woorden, gedachten en gevoelens uit. De methode wil de obstakels voor een leven geïnspireerd door de Heilige Geest uit de weg ruimen.*

Het boekje legt in het bijzonder nadruk op de *praktijk* van het meditatief gebed. Naast een beschrijving van de methode is er ook veel ruimte voor de beantwoording van vragen van mediteerders. Keating gaat in drie hoofdstukken diep in op vijf verschillende soorten gedachten die tijdens de meditatie afleiden van de innerlijke stilte. Voor die gedachten heeft hij allerlei vergelijkingen. Bijvoorbeeld bootjes op een rivier waarbij de rivier ons bewustzijn is, of troebeling in verse wijn. De mantra noemt hij het heilig woord. Dat woord zeg je om in te stemmen met de aanwezigheid van God. Het is als het ware zeggen: Vader, welkom, hier ben ik. Als het bewustzijn de wijn is, is de mantra een middel waarmee de wijn van troebeling (gedachten) wordt ontdaan. Ben je in diepe stilte dan is het niet nodig het heilig woord nog te denken. Uiteindelijk laat je alle gedachten los, ook die aan de mantra.

Ook de psychotherapeutische werking, heling door *Centering Prayer*, komt aan de orde: het onbewuste leegmaken. Keating zegt indringende dingen over verwerking van oude pijn, en het omgaan met heftige emoties, zowel in de tijd van het stille gebed als in het dagelijks leven. Voor dat laatste stelt hij het verwelkomende gebed voor in drie stappen: concentreer je en stap binnen in wat je lichamenlijk voelt, verwelkom het gevoel en omhels de Heilige Geest dankend voor wat je ervaart, en laat het dan los. Loslaten betekent in de ervaring gaan staan, niet in een boog erom heen gaan of ervan weglopen.

Ook Keating zegt, dat je de belangrijkste resultaten van Centering Prayer niet merkt in het gebed zelf, maar in je dagelijks leven waarin de vruchten van de Geest zichtbaar worden. Maar ook benadrukt hij dat we niet mediteren omdat we iets verwachten, om op resultaat uit te zijn. Hij laat zien, dat meditatie er voor iedereen is, maar dat de ervaringen per persoon sterk kunnen verschillen.

Als je al die interessante ervaringen met Centering Prayer op je in hebt laten werken, verrast het boek aan het eind met vier instructieve bijvoegsels die nog veel toevoegen. Zij zijn bedoeld om de essentie van het gelezene nog weer in herinnering te brengen: misschien om ze te gebruiken in de groepsmeditatie.

Een boek dat de meditatiepraktijk sterk onderbouwt!

Joost van Buuren

Over de spiritualiteit van de kluizenaar

Eve Baker

Veel mensen leven door omstandigheden alleen, vanwege hun beroep, ziekte of ouderdom. Hun alleen zijn is niet noodzakelijkerwijs een welkome ervaring; het kan als eenzaamheid gevoeld worden of als afgezonderd van menselijke contacten. Voor hen is dit niet een ervaring van vreugde, maar een van bitterheid of verbittering. Dit wordt nog eens benadrukt door de hedendaagse sociologische wijze van denken, die – net zoals de huidige vorm van spiritualiteit – werkt met het gemeenschapsmodel. De spiritualiteit van vijftig jaar geleden, met zijn middeleeuwse nadruk op het redden van zijn eigen ziel, is vervangen door een spiritualiteit, waarin het belangrijk is ieder ander te redden van zijn ongeluk, zijn armoede, van zijn verkeerde wegen. De alleengaande mens is volgens dit laatste model, een persoon die vervreemd is van de waarden van de gemeenschap. Daarbij laat ook het algemeen aanvaarde medische model van afzondering ons veronderstellen, dat datgene wat afgesneden is, afwijkend is en een afdwaling. Zij die alleen zijn, zijn ziek, komen tekort en zijn ongelukkig.

Degenen van ons, die een roeping tot kluizenaarschap volgen, zullen de last van deze marginalisatie moeten dragen. Eén van de meest moeilijke dingen van een kluizenaarsleven is het gevoel, dat men zou moeten laten blijken dat men christen is, en om hén te weerstaan, die – met de beste bedoelingen – de kluizenaar proberen weg te trekken van het contemplatieve pad om deel te nemen aan de actieve werken van genade en om mee te doen met verschillende sociale activiteiten. De verleiding is nu dan ook om een rol te vinden, die gespeeld kan worden. Maar de kluizenaar heeft geen rol te spelen, omdat de zoektocht waaraan hij of zij zich gegeven heeft niet op persoonlijke identiteit uit is, maar op leegte; men zoekt naar de betekenis van de diepe eenzaamheid van God.

Het zoeken van de kluizenaar naar God is een diep innerlijk antwoord op een stem die niet, zoals gewoonlijk via een ander persoon gehoord wordt, maar die in eenzaamheid wordt gehoord. Deze diepe innerlijke eenzaamheid blijft bij die persoon door heel het leven heen – een leven dat zich uiterlijk weinig onderscheidt van dat van zijn burenen; het is een verbórgen grond van liefde, waar men God ontmoet. Een bepaalde mate van uiterlijke eenzaamheid kan evenwel noodzakelijk worden – waar deze dan ook gevonden wordt – als een afspiegeling van de innerlijke eenzaamheid die ervaren wordt.

De weg van de kluizenaar is het omgekeerde van wat ons door de huidige maatschappij voorgesteld wordt; dit vertelt ons dat we niet volkomen zijn als mensen, tenzij we dit of dat wenselijke object bezitten. Het verlangen van de kluizenaar is de eenheid met God, en de weg daarnaar toe is nederigheid en armoede, eerder een weg van onteigening dan van bezitvorming. De huidige theologen hebben bij ons vooral de nadruk gelegd op de menswording van Christus, als een tegenover t.o.v. de middeleeuwse idee – met het beeld van de twee (konink)rijken: het natuurlijke en het bovennatuurlijke.

Zo'n nadruk op de immanentie van God (de inwonende God) heeft ertoe geneigd om de dimensie van het transcendente (het bovenzinnelijke) ter zijde te leggen. En zo neigt de moderne spiritualiteit er toe de spirituele zoektocht te reduceren tot een zoektocht naar psychisch evenwicht, naar 'heelheid', om de verwringingen van onze menselijke gesteldheid te herstellen en om van ons 'betere' en krachtigere mensen te maken; om meer zoals Christus te worden – de perfecte mens.

Maar - zoals Karl Barth opmerkte - het is niet zo dat door met luide stem over de mens te spreken, men het dan ook over God heeft. De monastieke traditie wijst ons een andere richting. De monnik is er niet op uit de menselijke natuur te perfectioneren – een idee dat eerder klassieke wortels heeft dan christelijke. De monnik is op zoek naar de harde realiteit van de menselijke natuur, om te wenen om zijn zonden en die van de wereld. We zijn allen gewonde mensen. Deze wonden zijn het materiaal waardoor we verlost worden, tot – zoals Johannes van het Kruis zegt: ‘De wonden die door iets anders veroorzaakt werden, worden de wonden van de liefde’. Onze wonden worden niet genezen, maar verheerlijkt.

Omdat de kluizenaar geïdentificeerd wordt met hen die door de gemeenschap afgezonderd zijn, vertegenwoordigt hij of zij de buitenstaander, en is zo drager van het lijden. Het is de weg van het kruis, van Jezus die geïdentificeerd werd met de uitgestotenen en de zondaars (Hebr. 13,13). Het is daarom niet verwonderlijk dat er binnen de parochie (de lokale kerk) weinig ruimte is voor de kluizenaar, wiens pad eerder in de woestijn ligt, dan langs de goed geplaveide paden tussen de kerkbanken. In de Bijbel is de woestijn – buiten het kamp – de plaats bij uitstek waar Gods stem gehoord wordt. De christelijke kluizenaar echter heeft zijn plaats binnen de kerk, tussen het gezelschap van de gedoopten, en de kluizenaarsroeping moet geleefd worden in dialoog met de christelijke traditie. Het kluizenaarsleven is een profetisch leven in die zin dat het een tegenwicht biedt aan de normen van de gemeenschap waarin het geleefd wordt; zo’n leven heeft geen oogmerk of ambitie, geen doel of prestatie; het is een leven dat geleefd wordt in gehoorzaamheid aan een innerlijke stem.

Een constante reflectie op de monastieke traditie zal een maatstaf verschaffen voor de authenticiteit van zo’n leven. Er schuilen gevaren in het leven van een kluizenaar, hetgeen ongetwijfeld één van de redenen was om het cenobitisch kloosterleven te stichten. Het belangrijkste gevaar is dat men zijn eigen leefstijl heiligt, terwijl het zonderling en excentriek geworden kan zijn. Er is geen enkele weg die de enige juiste vorm van christelijk leven genoemd mag worden; er zijn vele en verschillende wegen, alle door andere christenen bewandeld, zowel in het verleden als in het heden. Weinigen van ons zullen zoveel geluk hebben een geestelijke gids te vinden van het soort dat overvloeit van de woestijntraditie; tegenwoordig kan bijna iedereen lezen en schrijven en zijn er mogelijkheden genoeg om toegang te krijgen – als is het misschien beperkt – tot de geschriften uit het verleden.

Het kan ook gebeuren dat begeleiding ontvangen wordt op totaal onverwachte plaatsen en door gebeurtenissen en mensen in het gewone dagelijkse leven. Het is belangrijk om datgene te ontwikkelen, wat de woestijnvaders diakrisis – of onderscheidingsvermogen – noemden, om het onderscheid te kunnen bemerken tussen hetgeen waartoe men geroepen is en de verlangens van zijn eigen wil. Het eerst zal tot eenvoud, nederigheid en armoede leiden; het tweede tot eigen hoogachting en een wens om zijn eigen verborgen leven in te ruilen voor iets wat meer lonend is.

Terugblik of themadag 14 april over Meister Eckhart (1260-1328)

Joost van Buuren

Voor deze dag in Leersum kregen we een syllabus met twee artikelen over wie Meister Eckhart was en hoe zijn werk getypeerd kan worden. Voorts was er een samenvatting over de Godsgeboorte, een belangrijk begrip bij Eckhart. Tenslotte een preek van Eckhart over Lucas 2: 42-45¹. Dat is het Bijbelverhaal waarin Jezus, Jozef en Maria naar Jeruzalem reisden om het Pesachfeest te vieren. Als ze naar huis terugkeren, zijn de ouders Jezus (12) kwijt. Hij blijkt niet te vinden in de menigte van pelgrims, maar achtergebleven te zijn in de tempel. Ze moesten terug naar waar ze vandaan gekomen waren om hem weer te vinden. Tijdens onze themadag hebben we onder leiding van Marga Haas vooral gewerkt met deze preek over Lucas 2. De hoofdlijn van die preek probeer ik hier weer te geven.

Meester Eckhart valt in zijn preek direct in huis met de Godsgeboorte. Dat is een drievoudige geboorte: de Zoon uit de Vader, Jezus uit Maria en de geestelijke geboorte van Christus in de gelovige. Hij mikt in de preek op het laatste. "Om die edele geboorte te vinden moet je alles wat *menigte* is achter je laten en terugkeren naar de oorsprong en de grond waaruit je gekomen bent". Waar *menigte* in het Bijbelverhaal van Lucas 2 nog een massa mensen lijkt, staat dat bij Meester Eckhart voor de krachten van de ziel: geheugen, verstand en wil, alles waarin je jezelf vindt en beoogt. Die moet je allemaal loslaten. Die geboorte wordt volgens Meester Eckhart niet gevonden onder vrienden, verwanten en kennissen; 'eerder raakt men die daar kwijt'. En ook vind je de geboorte niet in allerlei weliswaar mooie beelden van God; bijvoorbeeld, dat God goed is, wijs of barmhartig. Dat zijn allemaal beelden die van buitenaf tot ons zijn gekomen, terwijl het juist gaat om wat er van binnenuit, vanuit God, in ons opwelt. God doet het werk in ons en dat kan pas gebeuren als we dat werk niet in de weg zitten met ons willen en ons weten. Meester Eckhart blijkt graag de retorische vraag te gebruiken zoals deze "Hoor eens, Eerwaarde, wat moet ik dan met mijn intellect doen, als dat zo helemaal leeg moet zijn en zonder enige werkzaamheid? (...) Moet ik dan helemaal in duisternis staan?" Het antwoord van Meester Eckhart: "jazeker, je kunt nergens beter staan dan in duisternis en onwetendheid en daaruit ook niet meer terugkeren". Meester Eckhart noemt die duisternis: "een mogelijke ontvankelijkheid waarin je vervolmaakt kan worden. Er is daaruit geen terugkeer omdat je dan van waarheid terugvalt in minder dan de waarheid".

Even later spreekt Meester Eckhart over onszelf "leegmaken als een woestijn; hoe onwetender, hoe meer je Hem nadert". En opnieuw denkt hij zich een vraag van zijn toehoorders in: "Ach Eerwaarde, is het nu altijd noodzakelijk, dat je jezelf uit alles verwijderd en uitbant, uiterlijk en innerlijk, uit alle menselijke vermogens en hun werk, moet dat alles weg? Dat is toch verschrikkelijk zwaar?! Kun je dan toch niet beter iets gaan doen dat de duisternis verdrijft: bijvoorbeeld bidden, lezen, een preek aanhoren of een deugdzaam werk verrichten?"

"Nee" zegt Meester Eckhart: "heel stil en volkomen leeg zijn, dat is voor jou het allerbeste. Onthoud dat!" God staat ieder moment klaar om aan jou te werken. "God is niet als een timmerman die werkt of niet werkt als hij dat wil. Wanneer God jou bereid vindt, *moet* Hij werken en zich in jou uitgieten, op

¹ Et cum factus esset Iesus annorum duodecim, Lectio 2 van Meester Eckhart

dezelfde manier waarop de zon, als de lucht zuiver en helder is, zich moet uitgieten en zichzelf niet kan tegenhouden". Meester Eckhart onderstreept dit met een tekst uit Openbaringen: "Ik sta voor de deur kloppend en wachtend, wie Mij binnenlaat met hem wil ik een avondmaal houden". "Je hoeft Hem nooit te zoeken, niet hier en niet daar: Hij is niet verder weg dan voor de deur van het hart, daar staat Hij en ziet uit naar wie Hij bereid vindt en Hem opendoet en binnenlaat. Je hoeft Hem niet van verre te roepen: Hij kan nauwelijks wachten tot je opendoet. Zijn drang naar jou is duizendmaal sterker dan die van jou naar Hem: het gebeurt op hetzelfde moment, dat opendoen en dat binnengaan". En dan weer een kritische toehoorder: "Hoor eens, Eerwaarde, u bedoelt steeds dat het ervan moet komen dat die geboorte plaats vindt, dat de Zoon wordt geboren in mij. Maar hoor eens, kan ik dan ook een *teken* krijgen waardoor ik weet dat het heeft plaats gevonden?" Dan noemt Meester Eckhart één teken. Hij vergelijkt dan het effect van die geboorte in ons met een inslag van bliksem en zegt dan: "Als een boom duizend bladeren zou hebben, dan zouden die zich allemaal met de juiste kant naar de inslag toekeren. Kijk, dat overkomt allen die door deze geboorte geraakt worden: die worden terstond op deze geboorte gericht met al hun hebben en houden (...), wat voordien een hindernis was, helpt je nu verder. Het hele gezicht wordt op die geboorte gericht; ja, uit alles wat je ziet of hoort (...) kun je niets anders meer opnemen dan uitsluitend deze geboorte, ja alle dingen worden voor jou louter God, want in alle dingen heb je enkel en alleen God op het oog". Vervolgens komt Meester Eckhart op de vraag naar de strijd tussen de willige geest en het weerbarstige lichaam. Zijn, als je zover in de contemplatie gevorderd bent, boetedoeningen, zoals vasten, waken, bidden, op een hard bed slapen, nog nodig om het lichaam in toom te houden? Duizendmaal effectiever dan die ascese, zegt ME, is om het lichaam de teugel van de liefde aan te leggen. De liefde vergelijkt hij met de angel (= haak) van de visser. "Als de vis in de angel hapt, is de visser volkomen van de vis verzekerd. Wie door de liefde wordt gevangen heeft de sterkste band en toch een zoete last. Hij kan alles wat hem overkomt en wat God over hem beschikt als iets zoets dragen en ondergaan.(...) Wie aan de angel vastzit, is zo gevangen, dat voet en hand, de mond, de ogen, het hart en alles wat er aan de mens zit, eigen moet zijn aan God. (...)". Deze liefde verdraagt niets wat niet God of goddelijk is. Over het leven van iemand in wie die liefde zo inwerkt zegt Meester Eckhart: "al zijn werk is het werk van de liefde, of hij iets doet of niets doet maakt niet uit. *Zijn* rusten is nuttiger dan *hun* (in wie de geboorte niet heeft plaats gevonden) doen.

Het bovenstaande betoog kan ik volgen (ik heb inderdaad wat lastige passages weggelaten zonder m.i. de grote lijn te schaden), maar in zijn implicaties is het misschien toch wel zo radicaal dat het je in verbijstering achterlaat. Bijvoorbeeld zo'n zin als: "*zijn* rusten is nuttiger dan *hun* doen". De filosoof Ton de Kok schrijft over Eckhart²:

"Bij het lezen van Eckhart gaat het dus niet om begrijpen. Bij iedere zin kwam bij mij aanvankelijk een hoe of een waarom vraag op. Maar die moet je als lezer onmiddellijk onderdrukken. Op waaromvragen krijg je geen antwoord. Woorden zijn bij hem zonder betekenis. Het gaat om de religieuze klank die zijn woorden hebben. Ook al begreep ik zijn teksten nauwelijks, de woorden riepen bij het lezen toch een bepaalde spanning op, ze raakten me. Ik kan me dus goed voorstellen dat gelovigen die naar Eckhart's preken luisterden, alleen al door de klank van de onbegrijpelijke zinnen voelden wat hij hun wilde mee geven. Het is als het lezen van moderne dichters".

² Ton de Kok: Wat is God, Filosofen en schrijvers op zoek, Thoth 2013

Is deze filosoof wat al te kras? Marga Haas ging enthousiast in op onze vragen. Zij heeft zelf een mooi boekje geschreven op grond van haar studie van Eckhart³. Citaat uit dat boek over de godsgeboorte:

Er zijn voor de mensen twee geboortes: een in de wereld en een uit de wereld

Je geboorte in de wereld, daar hoeven we weinig woorden aan vuil te maken. Je wringt je door het geboortekanaal en komt in de ademende wereld terecht, omringd door de ruimte en tijd. Welkom in het leven. De geboorte uit de wereld is een heel ander verhaal. Het betekent stap voor stap loslaten wie je dact dat je was, om te worden wie je werkelijk bent. Het betekent een voor een de schillen afpellen om op zoek te gaan naar je diepste wezen. Het betekent de reis naar binnen afleggen, om op zoek te gaan naar je innerlijkste grond. Hoe meer buitenkantigheid je aflegt, hoe verder je afdaalt naar binnen. Langs al je ovetuogingen daal je af. Langs je mening over anderen, langs de beelden van jezelf en de beelden van God. Hoe meer je die loslaat, hoe meer ruimte er in jou komt voor God en daarmee voor jezelf. Geboren worden in de wereld is een eenmalige gebeurtenis, Geboren worden uit de wereld is een intensief en langdurig proces, een prachtig avontuur en een grote uitdaging. Maar stukje bij beetje voltrekt die geboorte zich daadwerkelijk. Welkom in het Leven.

De stuurgroep dankt heel hartelijk Bart en Marijke van Soest die zich enorm ingespannen hebben om van deze dag iets heel moois te maken.

³ Marga Haas, God en ik, wij zijn één. Meinema 2015. De cursieve zin hierboven is van Meester Eckhart. De overdenking die volgt van Marga Haas.

Bezinningstekst bij de meditatie op 14 april

Een wat langere tekst, een tweetal citaten van Meister Eckhart over bidden. Hij schrijft:

Diegenen die om iets anders dan slechts om God en Gods wil bidden, die bidden ten onrechte; wanneer ik om niets bid, dan bid ik juist, en zulk gebed is terecht en sterk. Wie altijd om iets anders bidt, die aanbid een afgod. Ik bid nooit zo oprecht dan wanneer ik voor niets en voor niemand bid. De waarachtige aanbidders bidden tot God in waarheid en in geest, dat wil zeggen: in de heilige geest.

En elders zegt hij:

Nu stel ik echter de vraag: wat is het gebed van het afgescheiden hart (dwz het hart dat zich van de wereld heeft afgekeerd). Mijn antwoord daarop luidt aldus: het afgescheiden hart kan niet bidden, want wie bidt verlangt iets van God om het te ontvangen, of begeert dat Gods iets van hem wegneemt. Welnu, het afgescheiden hart begeert helemaal niets, het heeft ook niets waarvan het graag zou verlost zijn. Daarom is het vrij van elk gebed en is zijn gebed niets anders dan eenvormig zijn met God.

Belangeloosheid (III)

Rob van Oosten

Deel III van voordracht van Rob van Oosten op retraite van MvCT te Klein Sion, oktober 2017

Thich Nhat Hanh is een Vietnamese boeddhistische monnik, nu 91 jaar oud. Na veel omzwervingen vestigde hij zich in 1982 op een flink terrein in zuid Frankrijk, in de buurt Van Bergerac . De plek is genoemd naar de pruimenbomen die er geplant werden (Plum-village). En dat gebeurde ter herinnering aan de *persimmons*, de dadelpruimenbomen in Vietnam.

Een van de grondgedachten van het boeddhisme is: er is geen geboorte, er is geen dood. Er is slechts voortdurende voortzetting, metamorfose. Als je aandachtig eet (niet hap-snap, niet gedachteloos) proef je in iedere boterham het koren, de akker, het regenwater, de combine, de bakkerij, de supermarkt, enzovoort. Geboorte is een transformatie, want niets wordt uit niets geboren. Alles wàs er al. Er is sprake van voortdurende transformatie: denk aan de kringloop van het water. Denk aan de boom die vergaat tot humus en opnieuw voedingsbodem van nieuw leven wordt. Denk aan de metamorfose van rups tot vlinder.

Een indringende gedachte is: geluk is niet in de toekomst te verwachten. Immers, iedere fase kent haar eigen geluk: There is no way to happiness / happiness is the way. Het is jammer dan mensen bang blijven om los te laten ten behoeve van nieuwe kristallisaties. Planten, dieren of een wolk zijn niet bang!

Leegte en vorm

Het woord '**leeg**' zet ons meestal op het verkeerde been. "Mijn glas is leeg..., dus....". We komen verder als we 'leeg' koppelen aan de woorden 'maximum', ja zelfs aan 'minimum'. Maximum staat dan voor: 'alles inbegrepen'. Ofwel: 'niets in het bijzonder'. Dat geldt verrassenderwijs ook voor minimum. Minimum, dat is: 'niets specifiek'. Ofwel opnieuw: 'niets in het bijzonder'. 'Leeg' betekent in de boeddhistische traditie: alle mogelijkheden die er zijn.

Welnu, de leegte vertaalt zich steeds weer in andere, concrete **vormen**. Zij kristalliseert zich telkens weer opnieuw uit. Alles was er al. Want opnieuw: niets wordt geboren, niets sterft.

Vanuit deze gedachtengang is het devies: hoed je voor kortzichtigheid t.a.v. van iedere concrete identiteit. Je hebt telkens met een overgangsfase van doen. Nota bene, hier zit de link met belangeloosheid / onbaatzuchtigheid.

Toch blijft er een prangende vraag.

Hoe verhoudt zich deze gedachtengang van vorm-leegte-vorm-leegte-vorm tot onze christelijke overtuiging van een strikt persoonlijke ziel (dus buiten de evolutie van al het bestaande?). Is de ziel nog steeds een *creatio ex nihilo*?

Simone Weil en de ziel

Ik ga te raden bij Simone Weil (1909 – 1943). Simone was een joodse intellectuele vrouw, die leefde tussen de twee wereldoorlogen. Ze was zeker geen boekenworm die ver afstond van de concrete, vaak miserabele leefomstandigheden van de mensen om haar heen. Integendeel, Simone was een (intellectuele) activiste. Geboren in een joods-niet praktiserend gezin, had het religieuze geen vat op haar. Ze was een agnost. Dat betekent: het bestaan van God wordt dan niet ontkend, maar evenmin beaamd. God valt immers buiten onze ervaringswereld. Je kunt dus beter over hem/haar zwijgen. Hij/zij bestaat niet, zoals wij het bestaan ervaren, herkennen en duiden⁴. Maar, Simone Weil beleeft tot drie maal een bijzonder inslagmoment (vergelijk Saulus bij Damascus). Dat gebeurt tijdens een processie van vissersvrouwen in Portugal, bij de Benedictijnen van Solemnes (Frankrijk) en in Assisië (Italië). Ze benoemt het als een *kairos*-moment, een moment van JA-zeggen. Nadien erkent ze steeds de menselijke onmacht om dit visioen(?) begrippelijk te verwoorden. Onze taal is daartoe gewoon niet toereikend. Het goddelijke is van een andere orde.

Maar dit *kairos*-moment geeft haar wèl deze grondovertuiging: de ziel is primair. De ziel is de geëigende ontmoetingsmogelijkheid met het goddelijke (ik-en JIJ). Ze blijft ervan overtuigd - wàt haar ook overkomt, welke ellende ze ook om zich heen ziet - dat dit *kairos*-moment geen hallucinatie is, al kun je het zèlf niet opnieuw oproepen. En anders dan Thich Nhat Hanh, anders dan Guido Gezelle, vindt

⁴ Zie bijvoorbeeld ook:

Frans Maas: Van God houden als van niemand, Kampen 1997 (lees: niet iemand)

C.O. Jellema: Over God wil ik zwijgen! (betreft Meister Eckhart, Groningen 2001)

Klaas Hendrikse (dominee): Geloven in een God die niet bestaat. (Amsterdam 2007, 2008)

Simone in de wereld geen adequate boodschappers (tekens) van het goddelijke. Het kairos-moment geeft haar wèl de juiste instelling voor onze omgang met de aarde en voor de invulling ons menselijk bestaan. **En dat geldt zonder hiernamaals-denken...!** (belangeloos dus).

Hiernu en hierna

Leef naar beste kunnen in het hiernú. Het hierná is onze verantwoordelijkheid niet!! ETTY HILLESUM zou zeggen: "Er is één godsbewijs, nl. dat we hoe dan ook dóórgaan met beminnen".

Leef in het NU. Dat zegt Thich Nhat Hanh. Dat zegt Simone Weil ook. Maar voor Simone is het NU tegelijkertijd de belangeloze aanraking door het eeuwige.

"Eeuwig gaat voor oogenblik" (Joost van den Vondel). Dit te meer als we beseffen: eeuwig leven is geen oneindig leven. Oneindig leven is op de keper beschouwd: 'méér van hetzelfde'.

Leef in het NU:

Bid om kracht, om aan te pakken wat verbeterd kan worden,
Bid om moed, om te accepteren wat buiten onze macht ligt,
Bid om wijsheid, om telkens tussenbeide goed te kunnen onderscheiden.

Correctie

In het verslag van de lezing van Dr Lia van Aalsum op 3 februari j.l. in ons maartnummer is sprake van een misopvatting. Zij spreekt daar over ongebonden spiritualiteit. De tekst daar moet zijn: "Lia verzet zich tegen ongebonden spiritualiteit die meer om de mens dan om God gaat. De Eeuwige spreekt ons aan. Maar er is onder ons veel twijfel en misverstaan; we dansen toch graag om het gouden kalf van onze eigen egocentrische wensen en beperkende godsbeelden. Spiritualiteit hoort bij het leven en geeft het een bijzondere kwaliteit, maar daar moet je wel wat voor doen. Spiritueel leven betekent de aanspraak van de Ander kennen, geraakt worden. Zij duidt drie manieren waarop we de impact van Gods aanspraak kunnen ervaren".

Jaar 3 – lesbrief 51 Origines en de Stadia van de Weg
(deel 1)

We zagen hoe Origines de twee manieren van zijn, actief en contemplatief, met Martha en Maria verbond. Hij verfijnt dit later echter en onderscheidt drie stadia, die hij *'ethica'* (*ethiek*), *'physica'* (fysica) en *'enoptica'* (contemplatie) noemt. Bisschop Kallistos Ware zegt hier in *'Journey to the Heart'* het volgende over:
“*'Ethica'*, de eerste fase, sluit aan bij het actieve leven en gaat over het verwerven van deugden. De andere twee zijn beide vormen van contemplatie, maar Origines maakt onderscheid tussen wat hij *'fysica'* (de contemplatie van de natuur, God zien in zijn schepping, God zien in alles en alles in God) en *'contemplatie'* (het zien van God) noemt.
Deze drievoudige indeling vinden we vooral bij de Egyptische woestijnvader Evagrius van Pontus aan het eind van de 4de eeuw en bij Maximus de Belijder in de 7de eeuw.

Als we wat nauwkeuriger bezien hoe Origines, Evagrius of Maximus spreken over deze drievoudige indeling, wordt het duidelijk dat het niet een kwestie is van opeenvolgende stadia, waarbij de ene eindigt voordat de andere begint. Het is eerder een kwestie van zich steeds verdiepende niveaus die elkaar vermoedelijk overlappen, die eerder gelijktijdig zijn dan opeenvolgend. Met andere woorden, het is goed mogelijk dat je je beweegt van het actieve leven naar de contemplatie van de natuur, terwijl je nog steeds je strijd te voeren hebt voor een goed moreel leven. En het is goed mogelijk dat je verder komt en ervaringen hebt met het directe zien van God, maar dat je toch nog de contemplatie van God in de natuur beoefent.

Met name Evagrius is van mening dat *'metanoia'* aan het begin staat van *'praxis'* (het actieve leven van *'ethica'*). *Metanoia* betekent letterlijk geestelijke ommekeer ofwel boetvaardigheid/berouw. Boetvaardigheid is niet een hele hoop schuld of zelfhaat; boetvaardigheid betekent geestelijke ommekeer, een nieuwe manier om naar jezelf, je naaste en God te kijken.

In je actieve leven begin je dus daar; dan zoek je loutering van zonden, het zuiveren van ontaarde gedachten. En aan het eind van het actieve leven – en dit is eerder een punt bij Evagrius dan bij Origines – bereik je *'apatheia'*; dit is wat anders dan apathie. *Apatheia* betekent passieloosheid, onverstoorbaar zijn (onthecht zijn). In negatieve zin betekent dit de uitroeiing van verlangens; in positieve zin betekent het de bekrachtiging van gelouterde en getransformeerde verlangens. Het betekent niet dat we immuun worden voor verleiding, want we gaan ervanuit dat we tot het eind van ons aardse leven oog in oog blijven staan met verleidingen.

Wanneer liefde niet enkel meer passie is, beginnen we met lief te hebben. Dit is ongeveer wat Evagrius bedoelt met de kwaliteit van liefde. Daarom betekent *'apatheia'* niet alleen maar de eliminatie van verdorven verlangens (negatief), maar het vervangen van onze ongeordende impulsen door een nieuwe en betere energie van God (positief). Het betekent dus gezondheid van ziel, transformatie, geestelijke vrijheid.

Johannes Cassianus, die het onderricht van Evagrius in het Westen introduceerde in het Latijn, gebruikt de woorden *'puritas cordis'*, zuiverheid van hart, in plaats van het woord *'apatheia'*. Dat heeft het grote voordeel dat het eerder positief dan negatief klinkt, en tevens bijbels is.”

Agenda

Kloosterweekend met John Martin Sahajananda (OSB)

We nodigen je hierbij van harte uit voor het retraiteweekend van **vrijdag 3 tot en met zondag 5 augustus 2018 met Brother John Martin Sahajananda** OSB, abt van de Benedictijner gemeenschap Shantivanam in Zuid-India. Deze ashram (klooster) is gewijd aan de **interreligieuze dialoog**, in het bijzonder die tussen christendom en hindoeïsme. Vanuit de hele wereld bezoeken mensen het klooster. Brother John Martin reist met regelmaat op uitnodiging naar Europa om zijn lezingen te geven. Wij hebben hem al meerdere keren mogen ontvangen.

John Martin Sahajananda, een geboren Indiër (zijn vader was katholiek catecheet en zijn moeder was van oorsprong hindoe) is in staat een duidelijk verband te leggen tussen de Advaita en de christelijke traditie, en tegelijk deze op heldere wijze van elkaar te onderscheiden.

In het kader van zijn theologiestudie in het St. Peter's Seminary in Bangalore heeft brother John Martin een vergelijkend onderzoek gedaan naar het werk van *Meister Eckhart*, Dominicaan (1260-1328) en de Indiase Advaita-filosoof *Sankara* (788-820). Hij is auteur van een groot aantal boeken.

Het thema van de retraite is:

From Becoming to Unfolding – the Way of Jesus is the Way of Unfolding

Brother John Martin legt daarbij een verbinding met de *Bergrede*.

God schiep de mensheid naar zijn beeld en gelijkenis: heilig, heel, eeuwig en ontvouwend. Wat heilig, heel en eeuwig is, ontvouwt zich. De mens is geschapen om te 'ontvouwen' en niet om te 'worden'. (uit: 'Truth without Boundaries', John Martin Sahajananda).

Opgeven bij: Frieda Haitsma, friedahaitsma@gmail.com, tel. 06-57.33.63.04.

Weekendkosten: € 140,- eenpersoonskamer en € 125,- tweepersoonskamer per persoon.

Laken- en handdoekpakket € 8,-.

Svp overmaken op rekeningnummer **NL43 SNSB 0944 9405 01 ten name van F.B.W. Marcus.**

Op het programma staan meditaties, vier lezingen, yogasessies (voor wie wil) en men kan gedeeltelijk aansluiten bij de dagorde van de abdij. De deelnemers ontvangen binnenkort het programma per mail.

Locatie: Abdij van Postel , Abdijlaan 16, 2400 Mol (Postel)

Bereikbaarheid: de Abdij van Postel ligt ZW van Eindhoven. Vanuit Utrecht volgt men de A2 en vervolgens na knooppunt de Hogt de A67 richting Turnhout. Verlaat de A67 bij de afslag 32 Eersel. Volg vanuit het dorp Eersel de Postelseweg die overgaat in de Eerselse weg. Waar de Eerselweg over gaat in de Kasteelstraat ligt de Abdij. Bereikbaarheid OV: 25 km fietsen vanaf Eindhoven station.

Zo nodig wordt ophalen vanaf het station geregeld.

Je bent van harte welkom! Er zijn nog enkele plaatsen beschikbaar.

Weekend van vrienden van Thomas Merton

Dit weekend wordt georganiseerd door de Vereniging Mertonvrienden van de Lage Landen. Het staat gepland van 26-28 oktober in Ter Dennen, een conferentiecentrum vlakbij de abdij van Westmalle. Voor meer informatie zie de website: <http://thomasmerton.nl/mertonweekend-2018/nl>.

Colofon

De digitale Nieuwsbrief is een uitgave van de
VERENIGING MEDITATIE VANUIT DE CHRISTELIJKE TRADITIE

De Nieuwsbrief verschijnt 4x per jaar

Redactie

Joost van Buuren met hulp van Gonja Hikspoors, (j.buuren8upcmail.nl)

Kopij volgende Nieuwsbrief vóór 1 september 2018 naar de redactie.

Abonnementen

Prijs per jaargang: € 10 op rekening NL43 SNSB 0944 9405 01
ten name van F.B.W. Marcus

Vereniging Meditatie vanuit de Christelijke Traditie

Stuurgroep

Jan Tünnissen, voorzitter

Joost van Buuren

Frieda Haitsma, secretaris

Stuurgroepmvct@gmail.com

Tel: 06-57 33 63 04

Website: <http://www.meditatievanuitdechristelijketraditie.nl>

Oproep van de penningmeester

Beste lezer(es), check nog even of je je abonnementsgeld voor deze nieuwsbrief (3-maandelijks) al hebt betaald. Het bedrag is € 10 per jaar. We sturen doorgaans geen aanmaningen om onszelf een hoop werk te besparen. We rekenen op je begrip en medewerking.